

Maa-ameti menetluskord riigi infosüsteemi haldussüsteemis

Käesolev kord on juhtnööriks Maa-ameti ametnikele, kes annavad kooskõlastusi riigi infosüsteemi haldussüsteemi (RIHA) esitatud andmekogudele ja muudele objektidele. Samuti on kord abiks andmekogude haldajatele, kes saavad ülevaate Maa-ameti seisukohtadest ja nõuetest andmekogude dokumentatsiooni kooskõlastamisel.

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Üldised menetlusreeglid	3
1.1. Menetluse kestus ja üldsisu	3
1.2. Alusdokumentide ja üldandmete kontroll.....	3
1.3. Ruumiandmete kontroll	3
2. Dokumentatsiooni kontroll.....	4
2.1. Andmete koosseisu kontroll	4
2.2. Aadressiandmete süsteemi kasutamine	4
2.3. Kehtiva geodeetilise süsteemi kasutamine	5
2.4. Ruumiandmekogumite ja osutatavate teenuste vastavus INSPIRE nõuetele	5
2.5. Eesti topograafia andmekogu (ETAK) andmete kasutamine	6
Lisa 1. Maa-ameti poolt kooskõlastusmenetlusel esitatavad küsimused	7

Sissejuhatus

Maa-amet hindab ja kontrollib andmekogu dokumentatsiooni kooskõlastamisel andmekogu korralduslike ja infotehnoloogiliste tingimuste vastavust [ruumiandmete seaduses \(RAS\)](#) sätestatud nõuetele ruumiandmete töötlemise, ruumiandmekogude haldamise ja ruumiandmeteenuste osutamise osas.

Ruumiandmed on andmed, mis on seotud konkreetse asukoha või geograafilise alaga või kirjeldavad ruumiobjektide asukohta, omadusi ja kuju geograafilises ruumis. Kõige levinumad ruumiandmed on koha-aadressid (sisalduvad enamikes andmekogudes), nt isiku või sündmuse asukoha aadressid. Ruumiandmed on ka objekti (nt hoone, tee, maa-ala piir) kujutised kaardil.

Maa-amet kooskõlastab vastavalt RAS § 75 lg 2 ja [Maa-ameti põhimäärusele](#) (§ 5 lg 1 p 5) RIHAs andmekogu dokumentatsiooni andmekogus töödeldavate ruumiandmete osas enne selle:

- asutamist;
- kasutusele võtmist;
- andmekoosseisu muutmist;
- lõpetamist (sh andmekogu jagunemisel, andmekogude ühendamisel).

Maa-ameti kooskõlastusmenetlus võib lõppeda järgmiste otsustega:

- kooskõlastamine;
- kooskõlastamine märkustega;
- mittekooskõlastamine;
- läbi vaatamata jätmise seoses kooskõlastaja pädevusse mittekuulumisega.

Kooskõlastuse käigus teeb Maa-amet kindlaks, kas andmekogus töödeldakse ruumiandmeid (sh aadressiandmeid) ning kui seda ei tehta, katkestatakse menetlus ja tehakse läbivaatamata jätmise otsus.

Eesti riigiasutuste asjaajamiskeeleks on eesti keel, millest tulenevalt aktsepteerib Maa-amet üksnes eestikeelset dokumentatsiooni (keeleseadus § 10 lg 1).

Võõrkeelsed andmeväljad ja/või arusaamatu sisuga (nt üksnes asjaosalistele mõistetavate lühenditega) andmeväljad loetakse läbivaatamisel tühjadeks andmeväljadeks.

1. Üldised menetlusreeglid

1.1. Menetluse kestus ja üldsisu

Maa-amet kooskõlastab andmekogu dokumentatsiooni või keeldub motiveeritult selle kooskõlastamisest 20 tööpäeva jooksul andmekogu dokumentatsiooni kooskõlastamiseks esitamisest arvates (RAS § 75 lõige 6). Kooskõlastamisel:

- 1) kontrollitakse, kas andmekogu sisaldab ruumiandmeid (sh aadressiandmeid), vajadusel küsitakse selle kindlakstegemiseks täpsustavaid küsimusi (vt Lisa 1);
- 2) kui andmekogu andmekoosseis ei sisalda ruumiandmeid (sh aadressiandmeid), siis jätab Maa-amet pädevuse puudumise tõttu andmekogu dokumentatsiooni läbi vaatamata.
- 3) kui andmekogu sisaldab ruumiandmeid, siis kontrollitakse ruumiandmete (sh aadressiandmete) töötlemise nõuete täitmist (RAS § 75 lõige 5);
- 4) küsitakse vajadusel täiendavaid selgitusi sh kontrollküsimusi (vt Lisa 1 punktist 5);
- 5) kui nõuded on täidetud, siis andmekogu dokumentatsioon kooskõlastatakse;
- 6) kui nõuded ei ole täidetud, kuid nõuete täitmise tingimused on dokumenteeritud (nt taotleja vastutava esindaja kinnituskiri puuduste kõrvaldamiseks kindla tähtaja jooksul), siis kooskõlastatakse andmekogu dokumentatsioon tingimuslikult;
- 7) kui nõuded ei ole täidetud ja dokumente nõuete täitmise kohta tulevikus ei ole esitatud, keeldutakse kooskõlastamisest ja antakse eitav vastus. Maa-ameti menetleja peab eitavat vastust põhjendama.

1.2. Alusdokumentide ja üldandmete kontroll

Kontrollitakse alusdokumentides (seadus, põhimäärus, seletuskiri, seaduse või põhimääruse eelnõu vms) sätestatud andmete koosseisu vastavust kooskõlastamiseks esitatud andmekogus kirjeldatuga ruumiandmete osas.

Andmeobjekte tuleb kirjeldada selliselt, et need oleksid võrreldavad andmekogu põhimääruse või seadusega, mis andmete kogumise ette näevad. Kui RIHAs toodud andmeobjekti nimetus erineb nimetatud dokumentides toodust, tuleb lisada selgitus kommentaari lahtrisse selliselt, et on võimalik tuvastada seosed dokumentatsiooni ja andmeobjekti nimetuste vahel.

1.3. Ruumiandmete kontroll

Ruumiandmete olemasolul kontrollitakse ruumiandmete töötlemise ja kesksete süsteemide kasutamise nõuete täitmist:

- aadressiandmete süsteemi kasutamist;
- geodeetilise süsteemi kasutamist;
- ruumiandmekogumite ja osutatavate teenuste vastavust [INSPIRE](#) nõuetele;
- Eesti topograafia andmekogu andmete kasutamist.

2. Dokumentatsiooni kontroll

2.1. Andmete koosseisu kontroll

Kontrollitakse ruumiandmete (sh aadressiandmete) olemasolu kooskõlastamiseks esitatud infosüsteemis:

- 1) kui ruumiandmeid ei tuvastata, lõpeb Maa-ameti kooskõlastusmenetlus RIHAs läbivaatamata jätmisega seoses kooskõlastaja pädevusse mittekuulumisega;
- 2) kui tuvastatakse ruumiandmete olemasolu, jätkatakse kooskõlastusmenetlust ning kontrollitakse kesksete süsteemide kasutamise ning ruumiandmete töötlemise nõuete täitmist.

Kontrollitakse ruumiandmete määramist põhiandmeteks või nende päritolu muudest kesksetest registritest:

- 1) kui põhiandmeteks määramisel esineb vigu, võib põhjendatud juhul jätta andmekogu kooskõlastamata. Üldjuhul piirdub Maa-amet märkusega. Nt juhul, kui andmekogus kogutakse kontaktaadresse, ei saa Eesti aadressiandmed olla ühegi teise andmekogu põhiandmeteks peale aadressiandmete süsteemi infosüsteemi;
- 2) kui andmekogu kasutab kolmanda andmekogu andmeid teise andmekogu kaudu, tuleb märkida päritolu andmekoguks see andmekogu, mille kaudu andmeid kasutatakse.

2.2. Aadressiandmete süsteemi kasutamine

Aadressiandmed on andmed, mille abil kirjeldatakse ning määratakse aadressiobjekti asukoht. Kõige sagedamini kirjeldatakse asukohta andmekogudes koha-aadressi kujul. **Aadressiandmete süsteemi** eesmärk on tagada aadressobjektide ühene identifitseerimine nii nende asukohas kui ka erinevates andmekogudes ning muuta võrreldavaks erineval ajal ja eri põhimõtetel esitatud koha-aadressid.

Koha-aadresside määramisel, muutmisel ning aadressiandmete töötlemisel on andmekogus aadressiandmete süsteemi kasutamine kohustuslik (RAS § 59).

Juhul kui andmekogu sisaldab aadressiandmeid, peab ta olema liidestatud aadressiandmete süsteemiga (tehniliselt aadressiandmete infosüsteemiga, edaspidi ADS) ja RIHA moodulis D peab olema tehtud vastav märge aadressiandmete süsteemiga liidestumise kohta:

Moodul D - kesksete süsteemide kasutamise nõuded	
11. aadressiandmete süsteem	Küsimus: juhul kui andmekogus käsitletakse aadresse - kas andmekogu on liidestatud riigi keskse aadressiandmete süsteemiga? Kontrollimeetod: andmekogu dokumentatsioonis esitatud loogilise arhitektuuri ülevaatus
	jah

Kui taotleja on vastanud „jah“, palub Maa-amet e-kirja teel RAS § 75 lg 7 alusel vastata järgmistele kontrollküsimustele:

- 1) Kas andmekogu on liidestunud ADSiga otse või kaudselt?
- 2) Kui andmekogu on liidestunud ADSiga kaudselt, millisest andmekogust aadressiandmed päritakse?
- 3) Millist peavõtiti (ADOB_ID, ADS_OID, ADR_ID, koodaadress vms) kasutatakse andmete sidumiseks ADSiga?
- 4) Milliste ADSi andmetega (aadressikomponendiga, aadressiga, aadressiobjektiga vms) salvestatakse seos?
- 5) Millised ADSi andmed salvestatakse lisaks peavõtmele?
- 6) Kas andmeid hoitakse ajakohasena, st uuendatakse regulaarselt?
- 7) Kui andmeid ajakohastatakse, siis milliseid X-tee teenuseid ja kui sageli kasutatakse andmete ajakohastamiseks? Kui kasutatakse muid tehnilisi lahendusi peale X-tee teenuste, siis palun kirjeldage neid.
- 8) Kas andmekogus säilitatakse aadresside muutmise ajalugu? Kui säilitatakse, siis palun kirjeldage, kuidas seda tehakse.
- 9) Kas andmekogu edastab aadressiandmeid oma teenustega teistele osapooltele? Kui edastatakse, siis millistele andmekogudele ja millise peavõtmelega?

Eeltoodud küsimustikule vastamisel ja muudes ADSiga liidestumise küsimustes on abiks [ADSiga liidestumise juhend](#) ja [seosmudelid](#).

Juhul kui andmekogu sisaldab aadressiandmeid, kuid ei ole liidestatud ADS-ga ja moodulis D on märgitud aadressiandmete süsteemiga liidestumise kohta „ei“, on vajalik tagada liidestamiseks vajalikud tehnilised arendustööd võimalikult kiiresti. Erandkorras on võimalik taotleda nõude täitmiseks lisa-aega. Selleks peab andmekogu vastutav või volitatud töötaja esitama ametliku taotluse tähtaja pikendamiseks, milles on kirjeldatud, kuidas ja millal liidestumise nõue täidetakse. Maa-amet teeb seaduses sätestatud tähtaja jooksul otsuse taotluse rahuldamise kohta.

2.3. Kehtiva geodeetilise süsteemi kasutamine

Geodeetiline süsteem on andmekogude pidamist kindlustav süsteem, mis tagab geodeetiliste, gravimeetriliste, topograafiliste, kartograafiliste ja maamöödutööde teostamise ühtses koordinaatsüsteemis.

Andmekogu ruumiandmed ning ruumiandmeteenused peavad olema [Geodeetilise süsteemi](#) määruuses kirjeldatud geodeetilises referentsüsteemis, tasapinnaliste ristkoordinaatide süsteemis ning kõrgussüsteemis (RAS § 30).

2.4. Ruumiandmekogumite ja osutatavate teenuste vastavus INSPIRE nõuetele

INSPIRE ehk Euroopa Liidu ühtne ruumiandmete infrastruktuur moodustatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohaselt, mille eesmärk on parandada ühenduse ruumiandmete kättesaadavust ja koostalitlusvõimet kõikides liikmesriikides ja nende üleselt.

Valmiv infrastruktuur tagab, et ruumiandmed on võrguteenuste kaudu vaadatavad, allalaaditavad, transformeeritavad, kasutatavad ruumiandmeteenuste kaudu, need vastavad Euroopa Komisjoni poolt loodud ühtsetele standarditele, on koostalitlusvõimelised ning otsitavad metaandmete kaudu. INSPIRE esitab nõudeid ka andmekoosseisu osas ja seda eelkõige asutatavatele või tugevasti ümberstruktureeritavatele direktiivi lisades toodud valdkondade ruumiandmeid sisaldavatele andmekogudele.

Kontrollitakse, kas INSPIRE direktiivist tulenevad kohustused (RAS § 9, 10, 11, 81, 82) on täidetud vastavalt ajakavale.

Kontrollitakse, kas tegemist on [INSPIRE direktiivi lisades](#) loetletud ruumiandmevaldkonnadesse kuuluva ruumiandmekogumi ja -teenusega. Juhul kui tegemist on INSPIRE ruumiandmevaldkonnaga, kontrollitakse:

- 1) kas ruumiandmekogumi ja -teenuste metaandmed on koostatud direktiivis sätestatud nõuete ja ajakava kohaselt;
- 2) kas metaandmete kirjeldused on kantud Eesti [geoportaali infosüsteemi](#) ja on ajakohased;
- 3) kas ruumiandmed ja -teenused on kättesaadavad ja koostalitlusvõimelised vastavalt rakenduseeskirjadele ning direktiivi ajakavale.

2.5. Eesti topograafia andmekogu (ETAK) andmete kasutamine

ETAK on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille pidamise eesmärk on üldist tähtsust omavate topograafiliste nähtuste andmete hõive, nende andmete alusel kaartide koostamine ja säilitamine ning kättesaadavuse tagamine.

Kontrollitakse, kas kooskõlastatava andmekogu ruumiandmete puhul on tegemist andmetega üldist tähtsust omavate topograafiliste nähtuste kohta, mis on toodud [ETAKi põhimääruse](#) §-s 8.

Juhul kui kooskõlastatavas andmekogus peetakse või töödeldakse topograafiliste nähtuste ruumiandmeid, peab andmekogu kasutama ETAKi andmeid (RAS § 69). Samade andmete dubleeriv kogumine mitme andmekogu poolt ei ole lubatud. Erandi võib teha tuginedes RAS § 3 lg-s 4 toodule.

Lisa 1. Maa-ameti poolt kooskõlastusmenetlusel esitatavad küsimused

1. Kas kooskõlastatava andmekogu dokumentatsioon on eesti keeles?
2. Kas kooskõlastatav andmekogu sisaldab ruumiandmeid?
3. Kas kooskõlastatav andmekogu sisaldab aadressiandmeid?
4. Kas kooskõlastatav andmekogu sisaldab ruumiandmeid põhiandmetena?
5. Kas andmekogu on liidestatud aadressiandmete süsteemiga?
  - 5.1. Kas andmekogu on liidestunud ADS-i ga otse või kaudselt? Kui kaudselt, millisest andmekogust aadressiandmed päritakse?
  - 5.2. Millist peavõtiti (ADOB_ID, ADS_OID, ADR_ID, koodaadress vms) kasutatakse andmete sidumiseks ADS-iga?
  - 5.3. Milliste ADS-i andmetega (aadressikomponendiga, aadressiga, aadressiobjektiga vms) salvestatakse seos?
  - 5.4. Millised ADS-i infosüsteemi andmed salvestatakse lisaks peavõtmele?
  - 5.5. Kas andmeid hoitakse ajakohasena, st uuendatakse regulaarselt?
  - 5.6. Kui andmeid ajakohastatakse, siis milliseid X-tee teenuseid ja kui sageli kasutatakse andmete ajakohastamiseks? Kui kasutatakse muid tehnilisi lahendusi peale X-tee teenuste, siis palun kirjeldage neid.
  - 5.7. Kas andmekogus säilitatakse aadresside muutmise ajalugu? Kui säilitatakse, siis palun kirjeldage, kuidas seda tehakse.
  - 5.8. Kas andmekogu edastab aadressiandmeid oma teenuste kaudu teistele osapooltele? Kui edastatakse, siis millistele andmekogudele?
6. ADS-ga liidestumata andmekogude puhul:
  - 6.1. Kas andmekogu pidaja on esitanud kirjaliku selgituse ADSga liidestumise ajakava osas?
7. Kas kasutusel on kehtiv geodeetiline süsteem?
  - 7.1. Milline on kasutatav geodeetiline referentssüsteem?
  - 7.2. Milline on kasutatav tasapinnaline ristkoordinaatsüsteem?
  - 7.3. Milline on kasutatav kõrgussüsteem?
8. Kas ruumiandmekogumid ja osutatavad teenused vastavad INSPIRE nõuetele?
  - 8.1. Kas tegemist on INSPIRE direktiivi lisades loetletud ruumiandmevaldkonna andmetega?
  - 8.2. Kas ruumiandmekogumite ja osutatavate teenuste metaandmed on loodud, kirjeldatud ning hallatud vastavalt nõuetele?
  - 8.3. Kas metaandmed on kirjeldatud Eesti geoportaali infosüsteemis ning ajakohased?
  - 8.4. Kas ruumiandmed ja -teenused on kättesaadavad ja koostalitlusvõimelised vastavalt rakenduseeskirjadele ning direktiivi ajakavale?
9. Kas kasutatakse Eesti topograafia andmekogu andmeid?
  - 9.1. Kas kooskõlastatav andmekogu sisaldab andmeid üldist tähtsust omavate topograafiliste nähtuste kohta?
  - 9.2. Kas kasutatakse ETAKi andmeid ning välditakse dubleerivate ruumiandmete loomist?